

Економіка та управління підприємствами

УДК 658:631.1

Чухліб Алла Василівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Чухлеб Алла Васильевна

*кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры статистики и экономического анализа
Национальный университет биоресурсов и природоиспользования Украины*

Chukhleb Alla

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Statistics and Economic Analysis
National University of life and environmental sciences of Ukraine*

**АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
ЛЬОНОПРОДУКЦІЇ
АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ
ЛЬОНОПРОДУКЦИИ
ANALYTICAL PROVIDING MANAGEMENT OF FLAX PRODUCT
QUALITY**

Анотація. В статті висвітлено актуальні теоретико-методичні та прикладні питання аналітичного забезпечення ефективного управління якістю продукції льону-довгуниці. Ефективність функціонування галузі льонарства в значній мірі залежить від якості льонопродукції, що розкривається в технологічній цінності продукції як сировини для різних галузей народного господарства. Якість кінцевої льонопродукції залежить

від якості продукції, одержуваної на кожній стадії технологічного процесу.

Аналітичне забезпечення є управлінським інструментом поліпшення якості продукції льонарства, підвищення ефективності виробництва льонопродукції. Використання обґрунтованого методичного інструментарію аналізу виробництва льонопродукції формує інформаційне середовище, що виступає підґрунтям для розробки та прийняття ефективних управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності виробництва льонопродукції.

З показником якості льоносировини тісно пов'язана ефективність функціонування всіх ланок підкомплексу, оскільки менша собівартість та більша окупність витрат мають місце за умови вищого номера реалізованої сировини. Аналіз кількісних та якісних показників виробництва льоносировини не дозволяє зробити висновки щодо ефективності її використання, визначити кількість зекономленої/ перевитраченої сировини. Перевитрата льонотрести може бути частково або повністю компенсована якістю льоноволокна, і навпаки, отримана економія трести, за рахунок процентного виходу льоноволокна, може бути зведена нанівець низьким номером волокна.

Невід'ємною умовою покращення якості управлінських рішень є формування системи показників ефективності використання льоносировини. Запропоновано для комплексної оцінки ефективності використання льоносировини визначати кількісний та якісний показники питомих витрат сировини на одиницю льоноволокна, коефіцієнт використання сировини.

Підвищення якості продукції льону-довгуця дозволяє повніше задовольнити потребу в сировині для переробної галузі, що рівнозначно збільшенню її виробництва.

Ключові слова: аналітичне забезпечення, льнопродукція, якість, метод, ефективність, управління.

Аннотація. В статті освітлені актуальні теоретико-методическіє і прикладні питання аналітичного забезпечення ефективного управління якістю продукції льна-долгунця. Ефективність функціонування галузі льноводства в значительній ступені залежить від якості льнопродукції, розкриваючоїся в технологічній цінності продукції в якості сировини для різних галузей народного господарства. Якість кінцевої льнопродукції залежить від якості продукції, отриманої на кожній стадії технологічного процесу.

Аналітичне забезпечення є управлінським інструментом покращення якості продукції льноводства, підвищення ефективності виробництва льнопродукції. Використання обґрунтованого методического інструментарію аналізу виробництва льнопродукції формує інформаційну середовище, яка виступає основою для розробки і прийняття ефективних управлінських рішень, направлених на підвищення ефективності виробництва льнопродукції.

С показателем якості льносырья тісно пов'язана ефективність функціонування всіх ланок підкомплексу, оскільки менша собівартість і більша окупність витрат мають місце при реалізації сировини вищого номера. Аналіз кількісних і якісних показників виробництва льносырья не дозволяє зробити висновки об ефективності його використання, визначити кількість зекономленого/перерасходованного сировини. Перерасход льнопрести може бути частково або повністю компенсований якістю льноволокна, і навпаки, отримана економія прести, за рахунок

процентного выхода льноволокна, может быть сведена на нет низким номером волокна.

Неотъемлемым условием улучшения качества управленческих решений является формирование системы показателей эффективности использования льносырья. Предложено для комплексной оценки эффективности использования льносырья определять количественный и качественный показатели удельного расхода сырья на единицу льноволокна, коэффициент использования сырья.

Повышение качества продукции льна-долгунца позволяет полнее удовлетворить потребность в сырье для перерабатывающей отрасли, что равнозначно увеличению его производства.

Ключевые слова: аналитическое обеспечение, льнопродукция, качество, метод, эффективность, управление.

Summary. The pressing theoretic-methodic and applied questions of the analytical providing of effective management quality of products of long-stalk flax are reflected in the article. Efficiency of functioning of industry of flax cultivation largely depends on quality of flax production that opens up in technological output economy. Quality of eventual flax production depends on quality of the products got on every stage of technological process.

The analytical providing is the administrative instrument of improvement of quality of products of flax cultivation increase of efficiency of production of flax. The using of reasonable methodical tool of analysis of production of flax forms an infomedia, that comes forwards as soil for development and acceptance of effective administrative decisions, sent to the increase of efficiency of production of flax.

With the index of quality of flax raw material closely constrained efficiency of functioning of all links of subcomplex, as a less prime price and greater recoupment of charges take place on condition of higher number of the realized

raw material. The analysis of quantitative and quality indexes of production of flax raw material doesn't allow to draw conclusion in relation to efficiency of its use, to define the amount of the economized raw material. An overrun of flax can be partly or fully compensated by quality of flax fiber and vice versa, got economy trusts, due to the percent exit of flax fibre, can be reduced to the zero by the subzero number of fibre. The inalienable condition of improvement of quality of administrative decisions is forming of the system of indexes of efficiency of the use of flax raw material. It offers for the complex estimation of efficiency of the using of flax raw material to determine the quantitative and quality indexes of specific charges of raw material on unit of flax fibre, coefficient of the use of raw material.

Upgrading of products of long-stalk flax allows completer to satisfy a requirement in raw material for processing industry, that interchangeably to the increase of its production.

Key words: *analytical support, flax-growing, quality, method, efficiency, management.*

Постановка проблеми. Якість льонопродукції безпосередньо впливає на її конкурентоспроможність, розширення асортименту товарів із льону-довгунця, рівень цін їх реалізації, результативні показники діяльності підприємств з виробництва продукції льонарства. Важливим аспектом ефективної діяльності підприємств з виробництва льонопродукції є дієва система управління виробничим процесом, що залежить від сформованої аналітичної інформації, необхідної для прийняття своєчасних обґрунтованих управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичні та практичні питання аналітичного забезпечення управління виробництвом висвітлені в працях таких вчених, як: З. В. Гуцайлюк [1], І. Д. Лазаришина

[2], О. Г. Макаrchук [3], Є. В. Мних [4], П. Я. Попович [5], Г. В. Савицька [6], С. І. Шкарабан [8] та ін.

Проте, питання аналітичного забезпечення управління виробництвом льонопродукції недостатньо опрацьовано і потребує подальших досліджень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Дослідження особливостей формування аналітичного забезпечення управління якістю льонопродукції, як вирішального фактора ефективного функціонування підприємств з виробництва льонопродукції.

Виклад основного матеріалу. Аналітична складова забезпечує формування інформації щодо якості льонопродукції на різних стадіях виробничого процесу. Аналітичні процедури дозволяють деталізувати інформацію багатостадійної технології виробництва льонопродукції з метою об'єктивного відображення всієї повноти отриманого результату та забезпечення процесу ефективного прийняття управлінських рішень.

Якість продукції льонарства - один з головних чинників ефективного функціонування галузі, що визначається технологічною цінністю продукції, як сировини для різних галузей промисловості.

Найбільш складним питанням є кількісна визначеність якості льонопродукції. Поняття «якість продукції», з економічної точки зору, виходить з теорії товарного виробництва та його категорій: товар, споживна вартість, вартість. Якість продукції відображає її споживну вартість, що обумовлена фізичними, хімічними та іншими природними властивостями, а також технологічними властивостями, які надаються їй в результаті діяльності людини.

Споживна вартість, тобто корисність, здатність продукту задовольняти певну потребу, знаходиться в прямій залежності від його природних властивостей. Корисність продукції визначається її природними властивостями. Споживна вартість – це форма вираження корисності, тоді як якість продукції – це міра корисності споживної вартості. Лише в процесі

споживання, при задоволенні конкретних потреб розкривається якість продукції, але створюється вона в процесі виробництва.

Особливістю продукції льону-довгунця є те, що у міру зберігання, навіть при сприятливих умовах, її суспільна корисність поступово знижується.

Важливе значення для підвищення якості льоноволокна має своєчасне проведення, у стислі строки, його збирання. Враховуючи, що з льону-довгунця отримують два цінних продукти – волокно і насіння, збирати його доцільно в такий період, коли в стеблах міститься найбільше високоякісного волокна і можна одержати насіння, яке після короткочасного досягання буде придатним для сівби та технічної переробки. Таким вимогам льон-довгунець відповідає у фазі технічної стиглості, яка залежно від сорту льону збігається з ранньою жовтою або жовтою біологічною стиглістю.

Якість кінцевої продукції залежить від якості продукції на кожній стадії виробничого циклу. Відсоток виходу короткого і довгого волокна, їх якість, ціна реалізації залежать від номера льонотрести/льоносоломи.

Якість льонопродукції створюється в процесі виробництва. В основу якісної оцінки льоносировини покладено комплексний показник - здатність перероблятися в пряжу тієї або іншої тонини. В основу оцінки якості соломи, трести і волокна закладено одні й ті ж принципи. Основними прядильними властивостями сировини є її міцність, тонина, гнучкість, додатковими властивостями – довжина, колір, вологість, засміченість та дефекти.

Властивості льоноволокна залежать від довжини, товщини та кольору стебел льону. Біля основи стебел знаходиться найменша кількість волокна. У напрямку до середини стебел маса волокна збільшується і становить близько 35%. У верхній частині стебел льону міститься до 28-30% волокна. Слід зазначити, що з тонких стебел отримують більше волокна і вищої якості, ніж з товстих стебел.

Підприємства з переробки льону використовують кількісні та якісні показники використання сировини. Кількісними показниками використання льоносировини є загальний відсотковий вихід волокнистих речовин, відсоток виходу довгого волокна, відсоток виходу короткого волокна. До якісних показників використання сировини належать середній номер волокнистих речовин, середній номер довгого волокна, середній номер короткого волокна тощо.

Слід зазначити, що за результатами аналізу кількісних і якісних показників використання сировини не можна зробити висновки щодо ефективності її використання, визначити кількість зекономленої/перевитраченої сировини [7].

Необхідно врахувати, що перевитрати льонотрести можуть бути частково або повністю компенсовані якістю волокна, і навпаки, отримана економія трести, за рахунок процентного виходу волокна, може бути зведена нанівець низьким номером отриманого волокна.

Для комплексної оцінки ефективності використання льоносировини необхідно проаналізувати показник питомої витрати сировини на одиницю льонопродукції:

$$Пв = T / \Sigma B_{\text{дов.}} + \Sigma B_{\text{кор.}}, \quad (1)$$

де $Пв$ - питома витрата сировини на одиницю льонопродукції; T - маса переробленої льонотрести;

$B_{\text{дов.}}$ - маса довгого волокна різних номерів якості;

$B_{\text{кор.}}$ - маса короткого волокна різних номерів якості.

Цей показник можна розрахувати на вихід довгого волокна та волокнистих речовин в цілому.

Коефіцієнт питомої витрати лубоволокнистої сировини визначається за формулою:

$$K = Пв_{\text{ф}} / Пв_{\text{н}}, \quad (2)$$

де $P_{вф}$ - фактична питома витрата лубоволокнистої сировини на одиницю волокна; $P_{вн}$ - нормативна питома витрата лубоволокнистої сировини на одиницю волокна.

Економію/перевитрати лубоволокнистої сировини на весь обсяг отриманого волокна визначають за формулою:

$$E=(P_{вн} - P_{вф}) \times B, \quad (3)$$

де B - маса льоноволокна.

Комплексне застосування показників виробництва та ефективності використання льонопродукції з врахуванням її якості дає можливість надати всебічну оцінку ефективності льоновиробництва.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, аналітичне забезпечення управління якістю льонопродукції є результатом аналітичної обробки накопиченої інформації. Використання системного підходу до визначення якісних показників льонопродукції в процесі її виробництва на всіх стадіях льоноіндустрії - від вирощування до реалізації готової продукції з льону, забезпечує формування аналітичної інформації, необхідної для прийняття ефективних управлінських рішень, спрямованих на підвищення якості льонопродукції, як вирішального фактора ефективності льоновиробництва.

Література

1. Гуцайлюк З. В. Оперативний облік та оперативний економічний аналіз в системі бухгалтерського обліку // Галицький економічний вісник. 2012. № 2 (35). С. 166-170.
2. Лазаришина І. Д., Оренич О. В. Джерела інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства // Вісник економіки транспорту і промисловості. 2012. № 38. С. 62-65.
3. Макарчук О. Г. Інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління сільськогосподарським підприємством // Науковий вісник

НУБіП України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2013.
№ 181. URL: <http://studbooks.net/54070/menedzhment>.

4. Мних Є. Ефективність інтегрованих обліково-аналітичних систем // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2013. №1. С. 109-116.
5. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підручник. К. : Знання, 2008. 630 с.
6. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. М. : Инфра-М, 2009. 536 с.
7. Чухлеб А. В. Особенности формирования и оценки качества продукции льноводства // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. 2013. № 4. С. 233-235.
8. Шкарабан С. І., Корецький Б. М., Ярощук О. В. Діагностика і прогнозування фінансово-господарського розвитку акціонерного товариства : монографія. Тернопіль: ТАЙП : Рада, 2010. 300 с.

References

1. Ghucajljuk Z. V. Operatyvnyj oblik ta operatyvnyj ekonomichnyj analiz v systemi bukhghaltersjkoj obliku // Ghalycjkyj ekonomichnyj visnyk. 2012. № 2 (35). S. 166-170.
2. Lazaryshyna I. D., Orenych O. V. Dzherela informacijno-analitychnogho zabezpechennja ekonomichnoji bezpeky pidpryjemstva // Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. 2012. № 38. S. 62-65.
3. Makarchuk O. Gh. Informacijno-analitychne zabezpechennja strategichnogho upravlinnja siljsjkojgospodarsjkyj pidpryjemstvom // Naukovyj visnyk NUBiP Ukrainy. Serija: Ekonomika, aghrarnyj menedzhment, biznes. 2013. № 181. URL: <http://studbooks.net/54070/menedzhment>.

4. Mnykh Je. Efektyvnistj integhrovanykh oblikovo-analitychnykh system // Visnyk Kyjivsjkogho nacionaljnogho torghoveljno-ekonomichnogho universytetu. 2013. № 1. S. 109-116.
5. Popovych P. Ja. Ekonomichnyj analiz dijaljnosti sub'ektiv ghospodarjuvannja : pidruchnyk. K. : Znannja, 2008. 630 s.
6. Savitskaya G. V. Analiz khozyaystvennoy deyatelnosti predpriyatiya. M. : Infra-M, 2009. 536 s.
7. Chukhleb A. V. Osobennosti formirovaniya i otsenki kachestva produktsii Inovodstva // Aktualnye problemy gumanitarnykh i estestvennykh nauk. 2013. № 4. S. 233-235.
8. Shkaraban S. I., Korecjkyj B. M., Jaroshhuk O. V. Diagnostyka i proghnozuvannja finansovo-ghospodarsjkogho rozvytku akcionernogho tovarystva : monoghrafija. Ternopilj: TAJP : Rada, 2010. 300 s.